

Asperges en archeologische vondsten uit de Kasteellaan

In de zomer van 1959 had Toon Vermeulen, eigenaar van de boerderij 'Beukenhorst' aan de Kasteellaan, aan een groenteboer uit Kaatsheuvel vroege aardappelen verkocht. Ze werden geoogst met een simpele aardappelrooier, getrokken door een paard. Oudste dochter Corry liep achter de machine en als ze toevallig een steen in de akker tegen kwam, dan legde ze die achter op de rooier om hem daarna buiten het veld te kieperen. Een boer is nu eenmaal niet graag steenrijk, tenminste niet in dit opzicht. Opeens trok een grijs puntig steentje van ongeveer 12 centimeter lengte, dat Corry had opgeraapt, de aandacht van haar vader. "Dè's oud", zei Toon, "dè's van de Germaone". Maar de groenteboer lachte hem uit: "Zèdde gek, dè's 'n stuk van 'ne granieten aonrecht"! De Kaatsheuvelse cultuurbarbaar probeerde de steen doormidden te breken en toen dat niet lukte sloeg hij hem kapot op het ijzeren bord van zijn wagentje, waarbij een gedeelte van de vondst weer in de akker verdween. Toon vond dat eigenlijk jammer. Als er maar iemand was geweest die hem gelijk had gegeven dan zou dit niet gebeurd zijn, maar in zijn eentje durfde hij zijn gewaagde mening toch niet door te zetten. Spijtig pakte hij het overgebleven stuk terug en stak het in zijn broekzak.

Die avond oefende de sportclub van de R.K.J.B., de Rooms Katholieke Jonge Boerenstand, waarvan ik een van de leiders was, bij Toon Vermeulen in de schuur. Zoon Sjaak, toen een jaar of vijftien, die van mijn archeologische interesse op de hoogte was, kwam me vertellen dat zijn vader die dag een bijzondere vondst had gedaan. In de veronderstelling dat de hele steen verloren was gegaan vroeg ik hem, in het zand te tekenen hoe de vorm van het ding was en aan de hand van zijn ruwe schets kwam ik tot de conclusie dat het best een speerpunt kon zijn geweest. "Mèr oonze pa hitter 'n stuk van bewaard", zij Sjaak en even later kwam hij ermee aandragen. Toen was het me wel duidelijk. Het was het achterste gedeelte van een stenen mes van grijsachtige vuursteen, afkomstig uit de vuursteenmijnen van Rijckholt / Sint Geertruid in Zuid-Limburg, ruim 5.000 jaar oud. Ik maakte de opmerking dat het me wel een tientje waard zou zijn als ik er de rest van had. "Minde gij dè"? vroeg Sjaak met guldentekentjes in zijn ogen en toen ik dat bevestigde ging hij meteen naar de akker om te zoeken. Het begon al te schemeren. Een kwartiertje later kwam hij terug met de mededeling "Ik heb 'm", maar dat was niet waar. Ik legde hem uit, dat hij het steentje dat dezelfde kleur had als het zand nooit met het oog zou vinden. Hij kon veel beter een ijzeren hark meenemen en dan op het geluid afgaan. De volgende morgen was Sjaak al vroeg op pad, tot verbazing van zijn vader, die nogal eens moeite had hem uit het bed te krijgen. Natuurlijk was ik benieuwd hoe het zou aflopen en daarom ging ik die avond poolshoogte nemen. Gelukkig, de top van het mes was terecht. Ik lijmde de stukken keurig aan elkaar en het tientje kwam ten goede aan de kermisexploitanten.

De vondst kreeg grote gevolgen, toen Kees Vermeulen op dezelfde akker asperges ging telen. Er werd door de Vermeulens en door de andere aspergestekers nadrukkelijk gelet op steentjes; het werd bijna een wedstrijd wie er het meeste kon vinden. Ton Denissen, de man van Riekie Vermeulen, had er de beste kijk op en als zelfbenoemd coördinator zamelde hij de vondsten meestal in. Aan het einde van de campagne ging ik eerst een bak koffie drinken bij Kees en Frieda (zowel van vaders- als moederskant een nicht van me) en meestal had Kees dan wel een paar vondsten in huis, maar de bulk moest toch komen van Ton en Riekie. Daar speelde zich elk jaar een vast ritueel af. Eerst kwam Ton tevoorschijn met de vondsten waar hij zelf weinig in zag en pas daarna kwam het "goei spul", maar dat klopte niet altijd, want om die selectie te maken moet je nu eenmaal een kenner zijn. Intussen groeide mijn collectie "Kasteellaan" als kool, want toen Kees Vermeulen ten slotte stopte met zijn aspergeteelt, telde ik totaal maar liefst 270 stenen werktuigen en een munt van koning Philips II. Helaas, een van de aspergestekers, Henry Boons, wilde zijn vondsten niet afgeven. Laat hij nou juist het enige bijltje en een fraaie boor gevonden hebben...

Uit de aard van de vondsten werd duidelijk, dat ter plaatse tussen 3.550 en 3.000 voor Chr. een boerderij moet hebben gestaan, want de meeste werktuigen waren bestemd voor gebruik in en rondom het huis: het bijltje, schrabbers, messen en boren. Verhoudingsgewijs waren er maar weinig

vondsten die direct met jacht te maken hadden, met name pijlpunten. Toch werd er in die tijd door de mannen nog enthousiast gejaagd, maar dat gebeurde dan voornamelijk in de huidige Loonse en Drunense Duinen en in de buurt van de vennen de Plakke en het Leike. De boeren hadden daar voldoende tijd voor, want het meeste werk op de boerderij, zowel de verzorging van het vee als het verbouwen van graan werd door de vrouwen gedaan. De mannen beperkten zich tot fysiek de zwaarste taken zoals het kappen van bomen, het aanleggen van akkertjes en het ploegen daarvan met een haakploeg, die de grond niet omlagde maar alleen los trok. Omdat er in onze omgeving geen geschikte vuursteen te vinden was, moesten de boeren van de Michelsbergcultuur terugvallen op de vuursteenmijnen van Zuid-Limburg en de Voerstreek. Voor zover nu bekend woonden in de buurt van de Kasteellaan de eerste Loonse boeren. En hopelijk niet de laatste...

Heemkundekring Loon op 't Sandt

Anton van der Lee

Vondsten van de Kasteellaan. Nr. 1: het mes uit 1959, nr. 2,3 en 4: mesjes, nr. 5: top van een boor, nr. 6: vierhoekige pijlpunt, nr. 7 en 9 t/m 12: schrabbers, nr. 8: fraaie bladspits (pijlpunt). Tekening: Pieter Dijkstra. ©Rond de Toren